

NK
m. 70
24. II
1973

W. A. Mozarti «Haaremirööv»

Täna on RAT «Estonias» Wolfgang Amadeus Mozarti koomilise ooperi «Haaremirööv» esietendus (enne oma praegusi lavaristeid Eestis nimetati teost meie muusika (aja) kirjanduses «Röövimiseks se-railist»).

Seni on «Estonias» lavastatud Mozarti kolme kõige populaarsemat ooperit: «Don Juani» (1929, 1952), «Figaro pulma» (1958) ja «Võluflöödi» (1936, 1964). 1782. a. kirjutatud «Haaremirööv» on aga Mozarti ooperiloomingus samuti üks silmapaistvamaid teoseid. Ta nagu avab helilooja paljumängitavate lavateoste rea, kuhu ülalmainitutele lisaks kuulub veel «Cosi fan tutte».

Nii mõnigi kord on toonitatud «Haaremiröövi» sugulust Mozarti tippteose «Võluflöödiga», tõmmatud paralleele kummagi ooperi tegelaskujude vahel. Kuid kõige tähtsam, mis

neid oopereid ühendab, on armastuse ja headuse teema.

«Haaremiröövi» kirjutamine valmistas noorele, tollal 26-aastaseks saavale heliloojale suurt rõõmu. G. Stephanie libreto oli saksakeelne ja Mozart, kes varasematel aastatel oli loonud mitmeid teoseid Itaalia teatritele itaalia keeles ja opera seria maneeris, kasutas naudinguga võimalust «saksa», mitte aga «võdra-maist» ooperit teha, nagu ta märkis ühes kirjas isale.

«Haaremiröövi» võib lugeda rokokooajastule küllaltki tüüpiliseks nähtuseks. Eksootiliselt toretsevat türgi miljööd, sul-tanite vangistuses vaelevaie euroopa armastajapaaride seik-lusi võis tolleaegses kirjandu-ses ja ka ooperiliteratuuris

sageli kohata. Valgustusajastu mõjul muutus hiljem vaid suh-tumine karakteritesse: bar-baarsetest sultanitest said üha sagedamini õilsad ja suure-meelsed kujud, humanistlike ideede väljendajad, keda kau-ge päritolu omajagu kaitses tsensuuri valvuse eest. Ana-loogilise nähtusega on tege-mist ka «Haaremirööv». Lib-reto algallikale, Chr. Fr. Bretz-neri kergekaalulisele lustmäng-ule, aetas Stephanie oma töötluses uued rõhud, tuues esile Bassa Selimi õilsuse ja teenijatepaari (Pedrillo-Blon-de) südikuse ning iseteadvuse.

Mozart näitab end «Haare-mirööv» suurepärase drama-turgi ja psühholoogina. Ooperi tegelased on 18. sajandi kohta üllatava realistlikkusega ku-

jundatud. Nende kired on usu-tavad; rõõm ja ahastus, sügav dramatism, satiir ja koomika käivad šekspiirliku tõepäraga käsikäes.

Oma tulevasi tegelasi tut-vustas Mozart kirjades isale. Näiteks mõned read käremeel-se türklaste Osmini kohta, keda helilooja kõige põhjalikumalt analüüsis: «... inimene, keda säherdune viha on vallanud, astub üle igasuguse piiri, ei hooli korrast ega tunne ise-nenastki. Ja nii ei pea muusi-kagi endast hoolima. Et aga kired, olgu tugevad või mitte, ial kohutavaiks ei või paisu-tatud saada, nii ei pea ka muu-sika oma kentsakaimaski ole-kuks kellegi kõrva riivama, vaid mõnusalt kõlama ja ikka muu-sikaks jääma...»

«Haaremiröövi» kohta veel niipalju, et originaalis on sel-le žanrinimetus «Deutsches Singspiel» (saksa laulumäng), mis viitab teose rahvuslikku-sele. Ariad, duetid jm. vo-kaalansamblid vahelduvad proosatekstiga. Omapärase erandina on ühe peategelase — Bassa Selimi osa kirjutatud tervenisti proosas.

«Haaremiröövi» tõi «Estonias» lavale dirigent Vallo Järvi, lavastaja Udo Väljaots, kunstnik Lembit Rooka, koor-meister Peeter Lilje, kontsert-meistrid Viiva Väinmaa ja Jaanus Juul.

Osalistena on kaastegevad Margarita Voites, Anu Kaal, Jelena Solovjova, Hendrik Krumm, Rostislav Gurjev, Tiit Tralla, Mait Roba, Teo Maiste, Mati Palm, Uno Kreen, Tõnu Bachmann, Ervin Kärvet, Endel Simmermann.

V. PAALMA

● Margarita VOITES — Konstanze, Jelena SOLOVJOVA — Blonde.

G. Vaidla foto

